

FĂURITORII UNIRII – ÎNTREGITORI DE NEAM

*Elina Romanciuc, masterandă FIEB
Universitatea Tehnică a Moldovei*

Abstract: *În lucrarea de față mi-am propus să abordez lungul drum parcurs de românii din provinciile istorice spre înfăptuirea visului de veacuri al tuturor românilor – Marea Unire de la 1918, evidențiind rolul și aportul personalităților de vază ale vremii la marea operă a Unirii. Lucrarea cuprinde, retrospectiv, evenimentele derulate în legătură cu înfăptuirea celor trei pași în procesul de unificare a Țărilor Române: de la 1600, 1859 și 1918. Întrucât actul Marii Unirii este deopotrivă și operă izvorâtă din patriotismul basarabenilor, mi-am propus și unele reflecții asupra a ceea ce se numește conștiința națională la românii moldoveni, care au înaintat din rândurile lor un șir de personalități politice marcante, adevărați patrioți și luptători pentru cauza națională. Prin această lucrare am încercat să subliniez adevărul privind aceeași origine etnică (daco-romană), aceeași limbă maternă (română), aceeași istorie națională (a românilor), aceleași tradiții și valori culturale și spirituale comune pentru toți românii din spațiul românesc.*

În viața națiunii noastre au existat momente de referință, evenimente istorice de cea mai mare importanță. Un astfel de moment foarte important îl considerăm a fi anul 1918, anul de grație, anul crucial al românilor, care ne marchează existența de neam pe parcursul a nouă decenii deja împlinite, anul care, rând pe rând, importante provincii românești: Basarabia – la 27 martie 1918, Bucovina – 14 octombrie 1918 și Transilvania – la 1 decembrie 1918, după ce au obținut autonomia și apoi independența, prin voința proprie au cerut și realizat Unirea lor cu Regatul României.

Potrivit Dicționarului de Psihologie Socială, „conștiința națională este conștiința de sine a unei comunități naționale; conștiința apartenenței la comunitatea națională bazată pe comunitatea de origine etnică, limbă, cultură și civilizație, teritoriu, tradiții de luptă socială și națională pentru păstrarea culturii și ființei naționale. Conștiința națională poartă pecetea epocilor și evenimentelor istorice, reprezentând forța motrice ideală a identității naționale”. În baza argumentelor istorice, aș adăuga: conștiința națională include, în mod obligatoriu, și manifestări concrete de atitudine, de eforturi și acțiuni conștiente ale persoanelor și comunităților întru promovarea și apărarea identității lor etnice, a drepturilor naționale legitime, inclusiv a dreptului națiunii la autodeterminare.

Constituită în curs de secole, conștiința națională românească a depășit frontierele geografice și politice, devenind forța motrice a mișcării naționale pan-românești în lupta pentru eliberarea națională și realizarea idealului național suprem – Unirea tuturor românilor într-un singur stat național românesc. Dovadă incontestabilă a fermei conștiințe naționale românești la moldoveni servește faptul că Unirea românilor la 1859 și 1918 a pornit din Moldova, românii moldoveni jucând rolul de primă vioară în realizarea idealului politic național.

Prima Unire a Țărilor Române. Ideea Unirii în cugetele românilor este veche, precum istoria lor. Pentru unitatea națională au trăit, au luptat, au suferit și au murit marii bărbați ai neamului. **Mihai Viteazul**, primul român care, după Decebal, a condus

din nou Dacia Mare, viitoarea Românie, și întâiul care a dovedit supremația acestei împliniri de secole visată. Pe 5 octombrie 1599 Mihai și trupele valahe pătrund în Ardeal pe două aliniamente, prin Pasul Buzăului Mihai și prin Valea Oltului – frații Buzești. După bătălia de la Șelimbăr, Mihai pătrunde în cetatea Alba Iulia pe 1 noiembrie 1599, iar în primăvara anului 1600 armata condusă de Voievod pătrunde prin pasul Oituz și după câteva ciocniri Moldova revine în granițele firești ale Daciei după 1325 de ani! Pe întreaga perioadă a domniei și chiar dinaintea proclamării acesteia, Vodă i-a avut alături pe cei trei frați de cruce ai săi **Radu, Preda și Stroie Buzescu** – trei boieri, trei generali, trei diplomați, trei războinici credincioși, pe care domnitorul s-a bazat și în războaie, și în diplomatie, și în strângerea de informații și fără de care istoria României s-ar fi scris altfel.

Deși izbânda lui Mihai a fost temporară, întrucât a căzut ucis mișelește la Turda, în august 1601, ca victimă a intereselor contradictorii din zona Europei, Unirea celor trei Țări Românești a însemnat punctul de vârf al rezistenței în lupta pentru independență și un precedent important pentru posteritate. Mesajul său istoric a întărit credința nestrămutată a românilor în reeditarea acelei fapte ce a dus la făurirea pentru prima dată a statutului lor propriu: „*Asta-i pohta ce-am pohtit: Moldova, Ardealul și Țara Românească. Asta-i moștenirea ce voi eu s-o las!*”.

După Unirea efemeră realizată de Mihai Viteazul la 1600, visul unei singure țări pentru toți românii a traversat secolele până când acest vis a devenit realitate.

Anul 1859. Unirea cea Mică. O nou val de trezire a conștiinței naționale a fost marcat de mișcarea țărănească desfășurată în Transilvania în 1784 sub conducerea lui Vasile Ursu Nicola, Ioan Oargă și Marcu Giurgiu, cunoscută și ca răscoala lui **Horea, Cloșca și Crișan**. Evenimentul are loc în timpul guvernatorului Transilvaniei Samuel von Brukenthal și împăratului Iosif al II-lea de Habsburg, iar contextul acestuia a fost iozefinismul – formă a absolutismului luminat, îndreptat împotriva privilegiilor nobiliare și ecleziastice. Răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan marchează intrarea poporului român în epoca modernă, prin trezirea conștiinței naționale, contribuind la căderea orânduirii feudale și anunțând pe plan internațional, alături de alte mișcări sociale și naționale, Marea Revoluție Franceză. De fapt, răscoala de la 1784 a cristalizat primul program de luptă a românilor din Transilvania: „*Supplex Libellus Valschorum*”.

Ulterior, **Revoluția de la 1821** a marcat începutul unei noi schimbări în procesul de modernizare a Principatelor Române, proces care își găsește originea în ultimul sfert al sec. XVIII pe fundalul confruntărilor militare ale imperiilor otoman, rus și habsburgic ce-și disputau teritoriile spațiului românesc. Figura emblematică a revoluției a fost **Tudor Vladimirescu**, sluger (dregător) în Oltenia. Aflându-se în fruntea răscoalei, Tudor a purtat tratative cu boierii Țării Românești și reprezentanții societății Eteriei. Însă odată cu moartea lui, în mai 1821, revoluția se sfârși, rămânând neconsumată.

De ce?

Revoluția a fost pregătită din timp, Tudor asigurându-și, pe de o parte, sprijinul Comitetului de ocârmuire, constituit de Domnul Țării Românești Alexandru Șuțu și, pe de altă parte, al Eteriei. Însă el nu este independent în acțiuni, fiind delegat de boieri

(ceea ce denotă o anumită subordonare), iar eterii obligându-l să lucreze „*de comun acord*”.

Tudor și-a exprimat clar poziția în Proclamația de la Padeș, emisă la 23 ianuarie, prin care chema să reacționeze în fața abuzurilor „*tot norodul omenesc din București și celelalte orașe și sate ale Țării Românești*”. Erau criticați reprezentanții unui sistem defectuos impus de Poartă, fanariot, nu însă sistemul însuși, sistem care trebuia înlocuit, în viziunea lui Tudor. Totodată, răscoala nu s-a construit pe baza luptei de clasă dintre boieri și țărani. Folosind țărănimea ca masă de manevră și solicitând sprijinul boierilor și pandurilor, Tudor și-a propus un scop limitat: de a schimba sistemul fanariot și nu a prevăzut rivalitatea pentru putere dintre cele două tabere. Astfel, revoluția de la 1821 nu a fost desăvârșită: ea a arătat deficiențele sistemului pe care erau construite structuri arhaice, dar nu a reușit să înainteze potențiale schimbări în direcția modernizării Principatelor dunărene.

Hotărârea românilor de a-și apăra dreptul sacru la libertate își găsește cea mai strălucitoare expresie într-o serie de mari realizări, între 1848 și 1849, avându-l ca erou pe **Avram Iancu**, remarcabilă figură a **Revoluției de la 1848** din Transilvania. O conotație deosebită a acestei revoluții rezidă în fixarea culorilor drapelului național al românilor din cele trei Țări Românești, care avea trei culori: *albastru, galben, roșu*, iar deviza scrisă pe steaguri, monumentele și decretele publice era compusă din două cuvinte: *Dreptate, Frăție*.

Generația care a înfăptuit Revoluția de la 1848 și va înfăptui marele ideal al Unirii din 1859 avea în frunte înflăcărați patrioți ca: **Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Costache Negri, Alexandru Ioan Cuza, C. A. Rosetti, Dimitrie Bolintineanu, Nicole Bălcescu** s.a.

Oamenii politici ai timpului, adepți și luptători pentru Unire, au acționat cu mult curaj și înțelepciune, alegându-l pe 5 ianuarie 1859 domnitor al Moldovei pe Alexandru Ioan Cuza, comandantul oștirii și participant la Revoluția de la 1848. Când Cuza a depus jurământul, Kogălniceanu i-a vorbit în numele națiunii, îndemnându-l să fie „om nou” pentru „*o epocă nouă*”. Faptele s-au precipitat la București, în zilele următoare, astfel încât la 24 ianuarie 1859 Cuza a fost ales domnitor în unanimitate și pentru Țara Românească. Această dublă alegere însemna Unirea Principatelor Române – Moldova și Țara Românească – într-un stat unitar – România, arătând lumii maturitatea politică a unui popor ce devenea exemplu pentru Europa. Alexandru Ioan Cuza a devenit personalitatea cuceritoare a istoriei moderne, al cărui nume, intrat în legendă, se leagă pentru totdeauna de înfăptuirea Unirii Principatelor Române.

Anul 1918. Făurirea Marii Uniri. Evenimentul de la 1 decembrie 1918 – ziua în care s-a vestit lumii, prin hotărârea Adunării Naționale de la Alba Iulia, Unirea tuturor românilor – trebuie interpretat drept o urmare firească a unei pregătiri istorice de sute de ani, în cursul cărora poporul român a izbutit să-și apere cu uimitoare stăruință „*sărăcia și nevoile și neamul*”.

1 decembrie 1918 este ziua în care s-a consfințit Unirea Transilvaniei cu România. După ce în martie 1918, Sfatul Țării de la Chișinău (for reprezentativ al Basarabiei autonome, care adoptase la 2 decembrie 1917 Declarația de constituire a Republicii Federative Moldovenești) a declarat Unirea cu România și, în noiembrie,

Bucovina s-a alăturat Regatului, cei 1228 de delegați din provinciile românești și din Transilvania s-au adunat pe 1 decembrie, la Alba Iulia, pentru a vota Unirea. Astfel, Actul de la 1918 reprezintă cea mai importantă realizare a românilor din toată istoria lor.

Pentru prima oară s-a reușit crearea unui stat durabil, care să-i aibă împreună pe românii din toate provinciile românești și crearea României Mari.

Pe răbojul acestei perioade de glorie a neamului au fost înscrise zeci, sute de nume de referință, nume-simbol. Sunt oameni care au făcut istoria Țării, deoarece consider că istoria Unirii înseamnă deopotrivă și istoria Țării. Marele artizan, căruia i-a revenit o sarcină foarte delicată și complicată, după război el asumându-și rolul de organizator al statului desăvârșit, a fost **Ionel Brătianu**. Trebuie să recunoaștem și meritele comandanților militari **Averescu, Grigorescu, Prezan**. În Ardeal, s-a evidențiat **Iuliu Maniu**. O viziune profundă a problemelor sociale o avea **Vasile Goldiș**. **Vaida Voevod** a avut un rol important, mai ales în perioada finală, a bilanțului, la Conferința de Pace de la Paris (1919). În Bucovina s-a evidențiat **Iancu Flondor**, iar în Basarabia putem vorbi despre o majoritate a Sfatului Țării.

Unirea este un exemplu de strălucită identificare dintre vorbă și faptă, dintre vocație artistică și atitudine civică și de aceea trebuie evocată pentru a-i întregi semnificația de sărbătoare, prin care se onorează legitimitatea poporului român.